

Suomalaisen kirjallisuusviennin markkina-arvo 2016

Media Clever Oy / Janne Silvonen (VTM)
2017

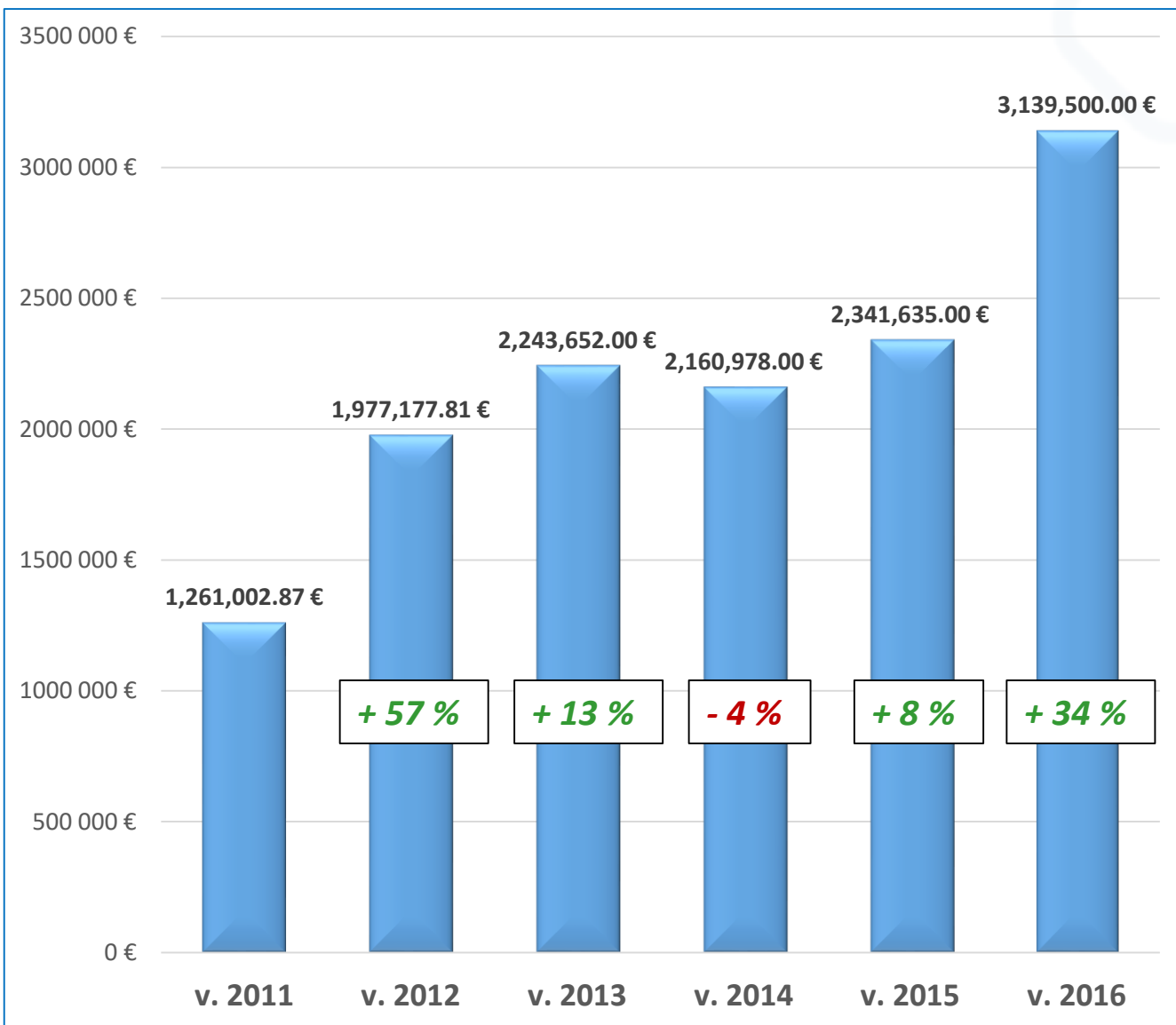
Vuonna 2016 julkaistiin loppuraportti vuonna 2013 aloitetusta hankkeesta, joka selvitti suomalaisen kirjallisuusviennin markkina-arvoa. Loppuraportissa esitettiin markkina-arvon kehittyminen vuodesta 2011 vuoteen 2015. Nyt tehty selvitys on jatkoa samalle hankkeelle ja koskee suomalaisen kirjallisuusviennin markkina-arvolukuja vuodelta 2016. Vertailutiedot ulottuvat jälleen vuoteen 2011.

Suomalaisen kirjallisuusviennin markkina-arvon kehittymistä kuvaavat luvut on kerätty suomalaisilta kustantajilta ja agenteilta. Luvut esitetään kokonaismäärinä siten, että yhdenkään kirjailijan tai organisaation yksittäisiä tuloja ei eritellä.

Vertailtavuuden säilyttämiseksi hankkeen puitteissa sovellettuun kysymyslomakkeeseen ei ole tehty huomattavia muutoksia kuten ei myöskään kohderyhmään, jolta luvut kerätään. Luvut on kysytty niiltä kustantajilta sekä agentuureilta, jotka sitoutuivat lukujen toimittamiseen koko selvityksen ajan ja pystyivät toimittamaan vuosittain tarkat luvut kirjallisuusviennistä.

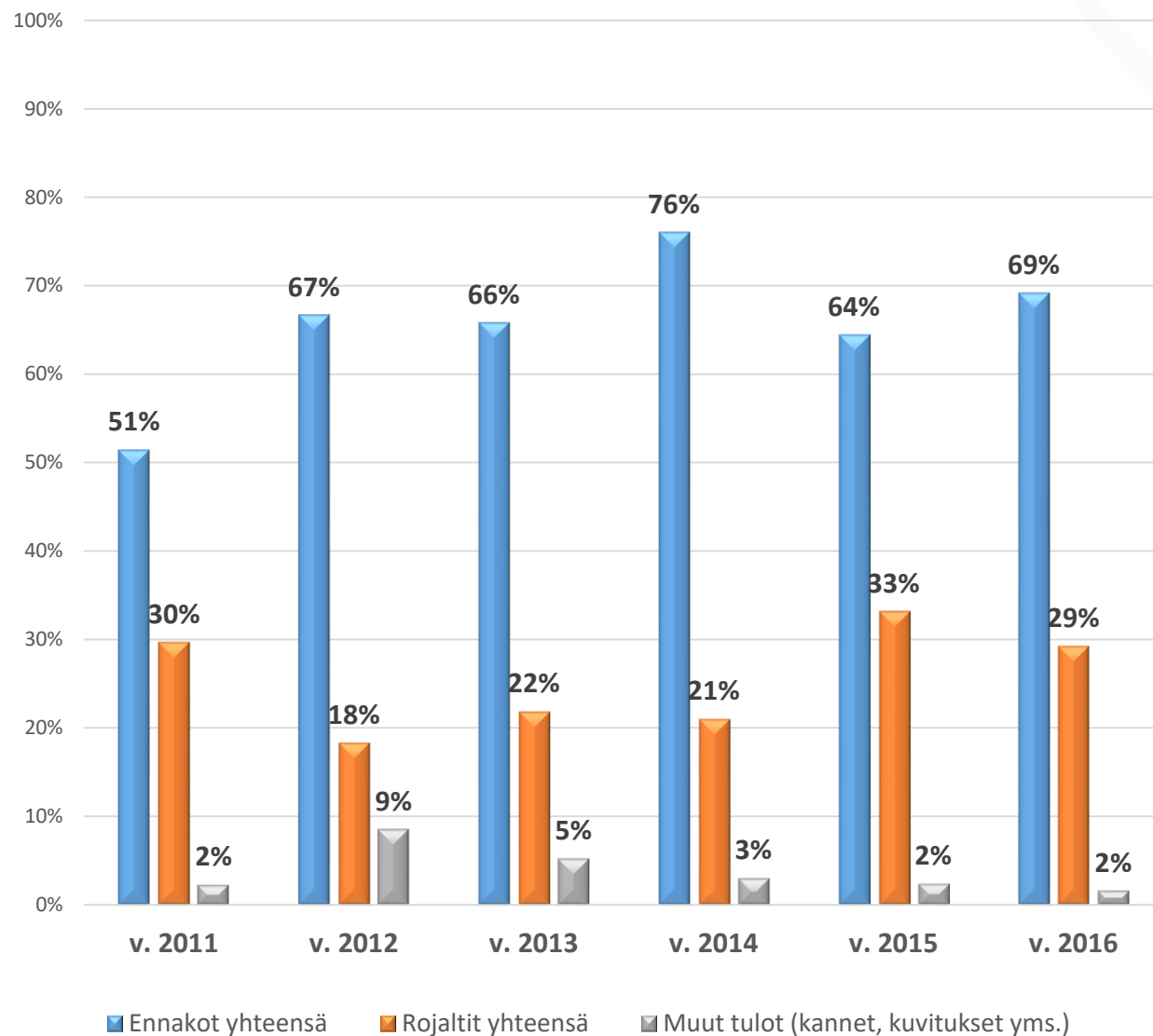
Hankkeen alettua vuonna 2013 tutkimuksen ulkopuolelle rajattiin voittoa tavoittelematon tiedekirjallisuus, mutta mukana on yleinen tietokirjallisuus niiltä osin kuin kustantajana on toiminut hankkeen kohderyhmään kuulunut voitollista toimintaa harjoittava kustantaja tai julkaisija. Ulkopuolelle on rajattu myös jo valmiiksi vieraalle kielelle käännetyn teoksen, kuten esimerkiksi turistioppaan, vieminen ulkomaille. Tutkimuksen yhteydessä kirjallisuusviennillä viitataan ulkomaisen kustantajan oikeuteen käännättää teos ja myydä sekä markkinoida sitä eri kielille käännettynä. Kolmas raja koskee suomalaisia kirjailijoita, jotka ovat tehneet sopimuksen käännösoikeuksien myynnistä ulkomaisen agentuurin kanssa. Useat menestyneet suomalaiskirjailijat ovat ulkomaisten agentuurien listoilla, joten selvityksen ulkopuolelle jäävä summa on merkittävä.

Bruttotulot kirjallisuusviennistä v. 2011-2016

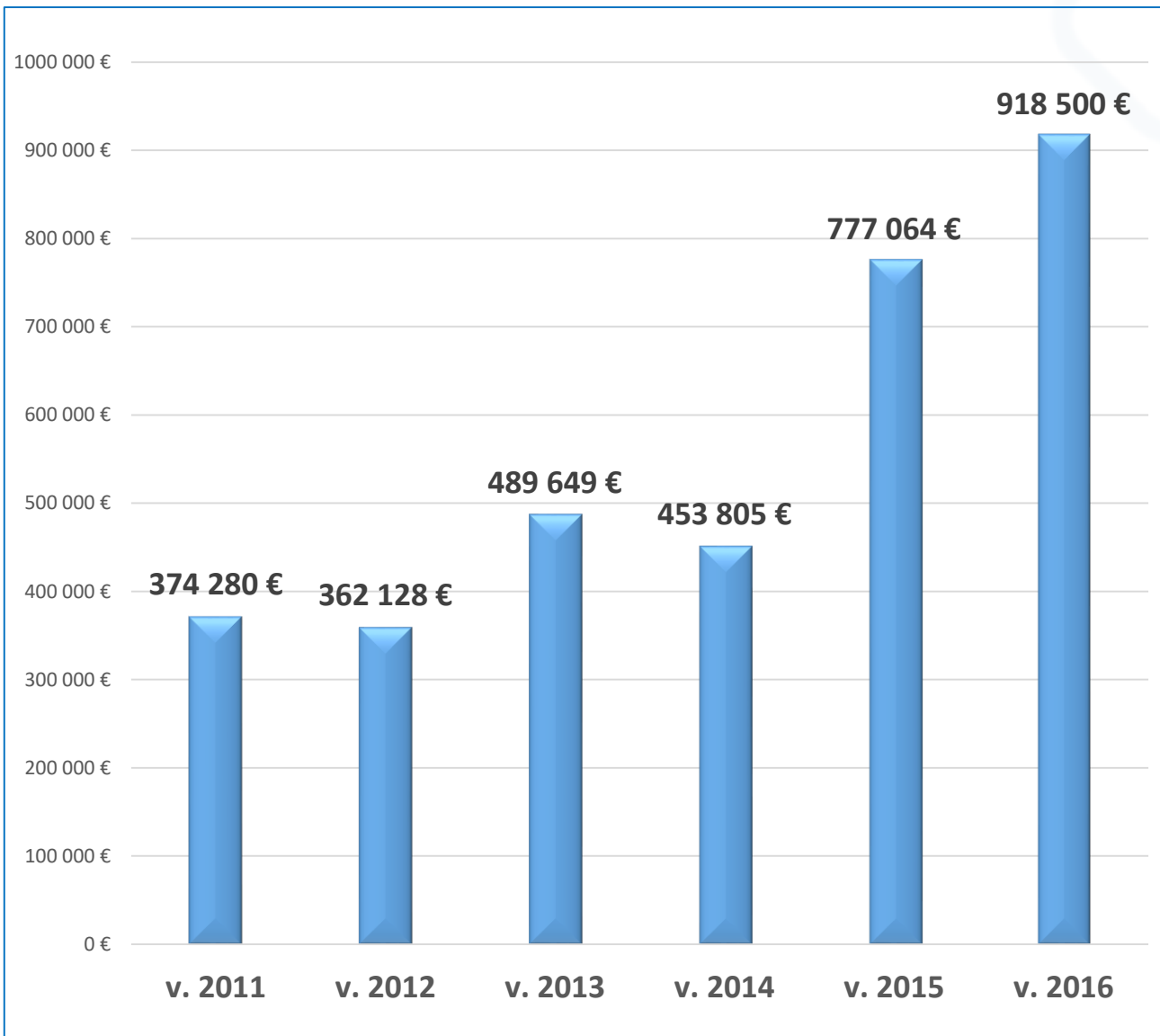
- ❑ Kirjallisuusviennin bruttotulot olivat vuonna 2016 yhteensä hieman yli 3 miljoonaa euroa, ja **kasvua edelliseen vuoteen oli hieman yli 30 %**.
- ❑ Vuoden 2016 luvuissa on mukana yksi sellainen kustantaja, jolta ei aiemmin olla saatu tietoja. Ilman näitäkin lukuja kasvua edelliseen vuoteen kuitenkin olisi, mutta ei näin paljon.
- ❑ Seurantaperiodin vahvin kasvu ajoittuu vuoden 2012 bruttotuloihin, jolloin kasvua edelliseen vuoteen oli melkein 60 %. Vahvaa kasvua selittävät Frankfurtin kirjamesut, joilla Suomi oli teemamaa vuonna 2014. Päätös teemamaastatuksesta on tehty kuitenkin jo vuonna 2009, mikä on nostanut suomalaisiin kirjailijoihin kohdistunutta kiinnostusta varsinkin Saksassa.

Rojalit ja niistä maksetut ennakot

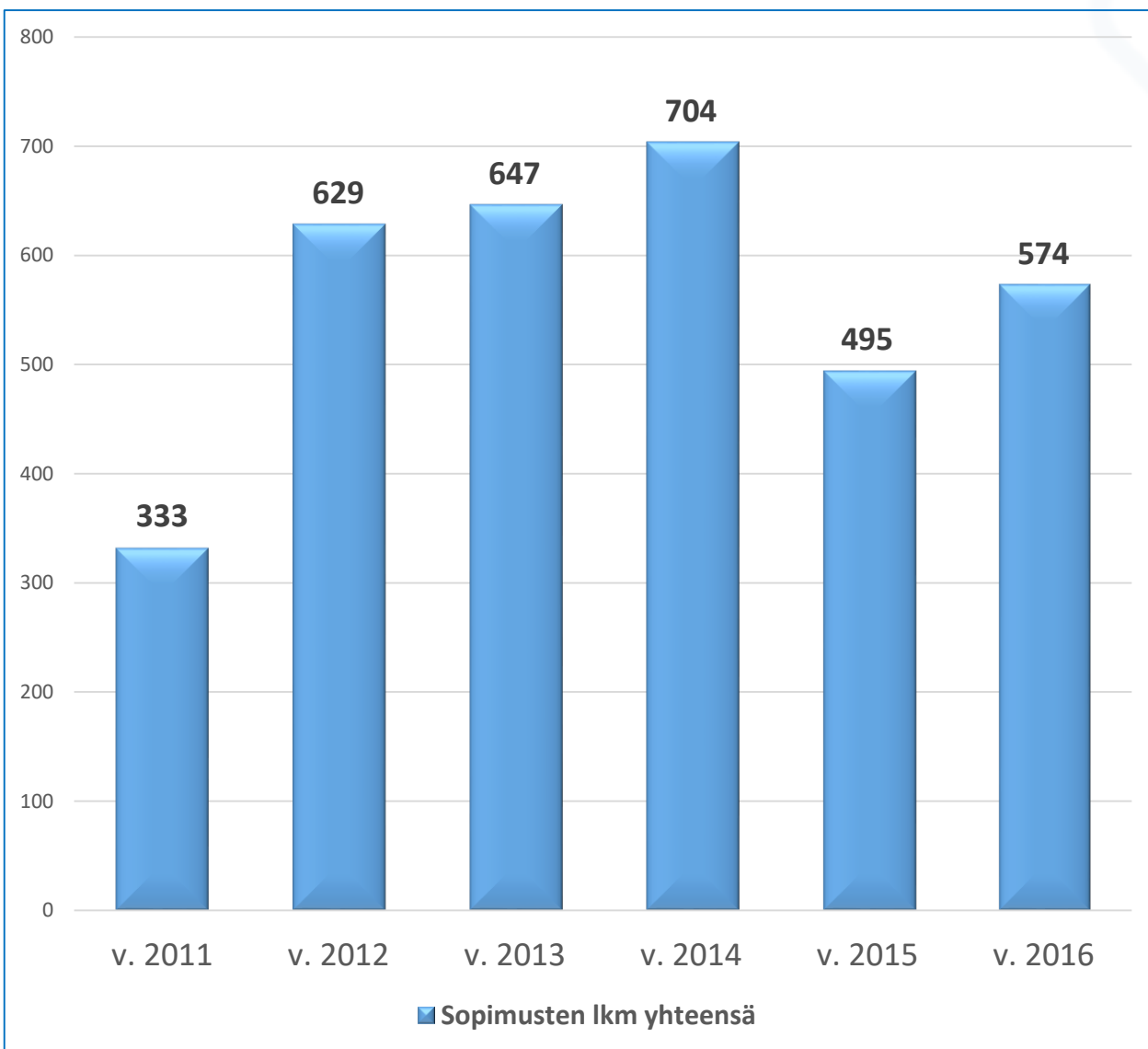
- ❑ Bruttotulojen jakautumisesta ennakoihin, rojalteihin ja muihin tuloihin ei ole saatu vuosien 2011-2013 osalta täydellisen kattavaa tietoa. Kyseisinä vuosina kaikki vastaajat ovat ilmoittaneet kokonaisbruttotulon mutta eivät sen jakautumista. Kysymys on kuitenkin kokonaistulojen osalta melko pienistä osuuksista. Vuoden 2011 luvuissa tulojen jakautuminen kattoi 83 % kokonaistulosta, vuonna 2012 94 % ja vuonna 2013 93 %.
- ❑ Vuoden 2013 jälkeen kerättyjen lukujen osalta kaikki vastaajat ovat ilmoittaneet bruttotulojen jakautumisen ennakoihin, rojalteihin sekä muihin tuloihin, joten vuosien 2014-2016 osalta niiden kattavuus on 100 %.
- ❑ Jokaisena tarkasteluvuonna bruttotulojen suurin osuus on muodostunut maksetuista ennakoista, ja kahtena viimeisenä vuonna rojaltien osuus on noussut jonkin verran noin 30 %:iin kokonaistuloista.
- ❑ Tuloutettujen ennakoiden ja rojaltien ilmoittamisessa on kuitenkin huomioitava, että niitä tuloutetaan osittain myöhässä, joten täysin tarkkoja lukemia vuositasona on hyvin vaikea saada.

Rojaltitulojen kehittyminen v. 2011-2016

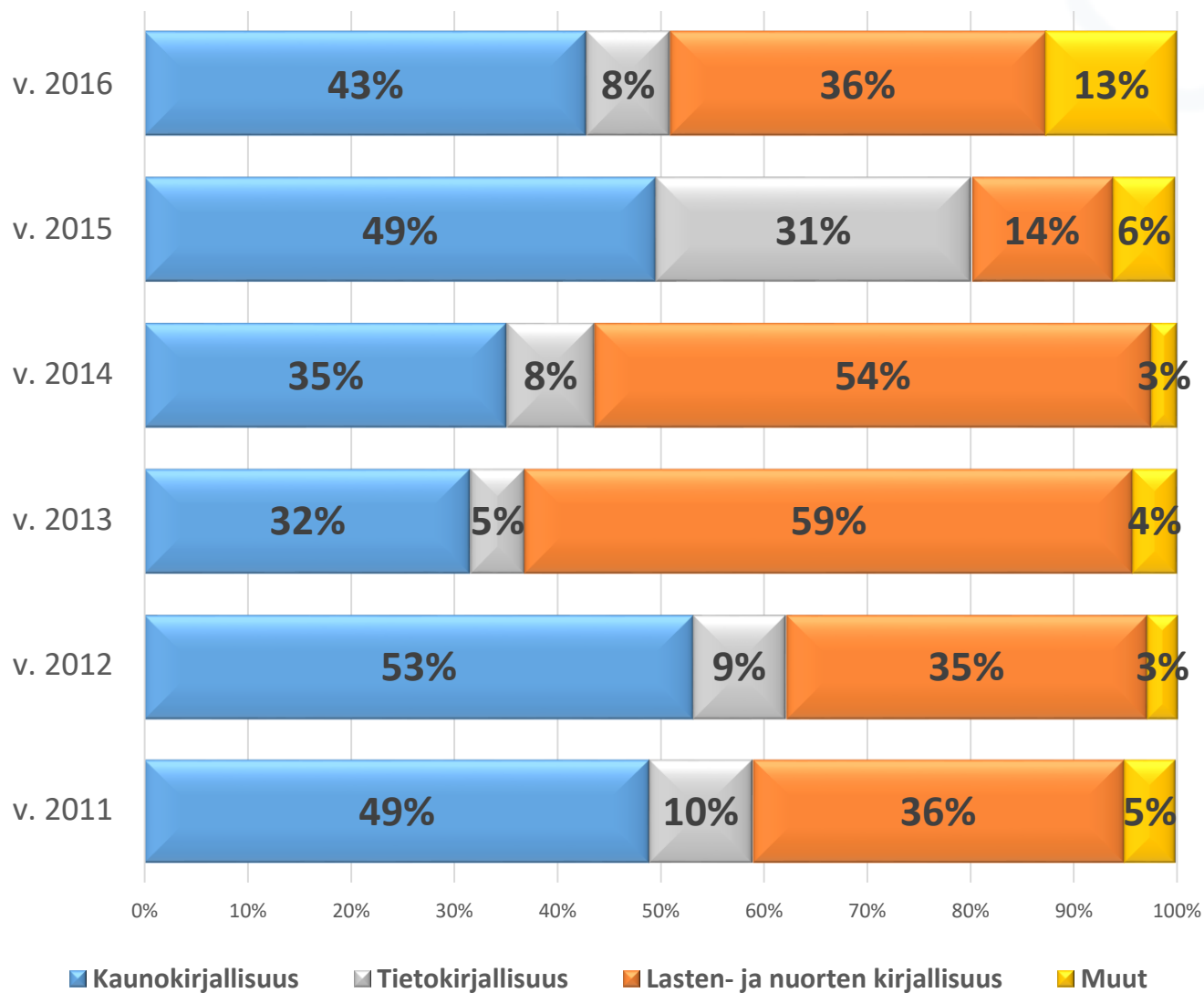
- ❑ Rojaltitulot kertovat **kirjojen menestymisestä eli myyntimääristä ulkomailla** niiden kääntämisen ja julkaisemisen jälkeen.
- ❑ Rojaltitulot ovat **kasvaneet merkittävästi vuodesta 2015 lähtien**. Osittain Frankfurtin teemamaahankkeen ponnistusten myötä maailmalle on onnistuttu viemään kirjailijoita, joiden teokset ovat menestyneet myynnillisesti ja siten **luoneet jatkuvuutta** kasvaneiden rojaltituottojen muodossa.
- ❑ Vuodesta 2014 vuoteen 2015 rojaltituotot ovat nousseet peräti 71 % ja vielä seuraavana vuonna jatkaneet kasvamista 18 %:lla.
- ❑ **Vuodesta 2014 vuoteen 2016 rojaltien määrä on lähes kaksinkertaistunut.**

Kustannusoikeuksien myynti v. 2011-2016

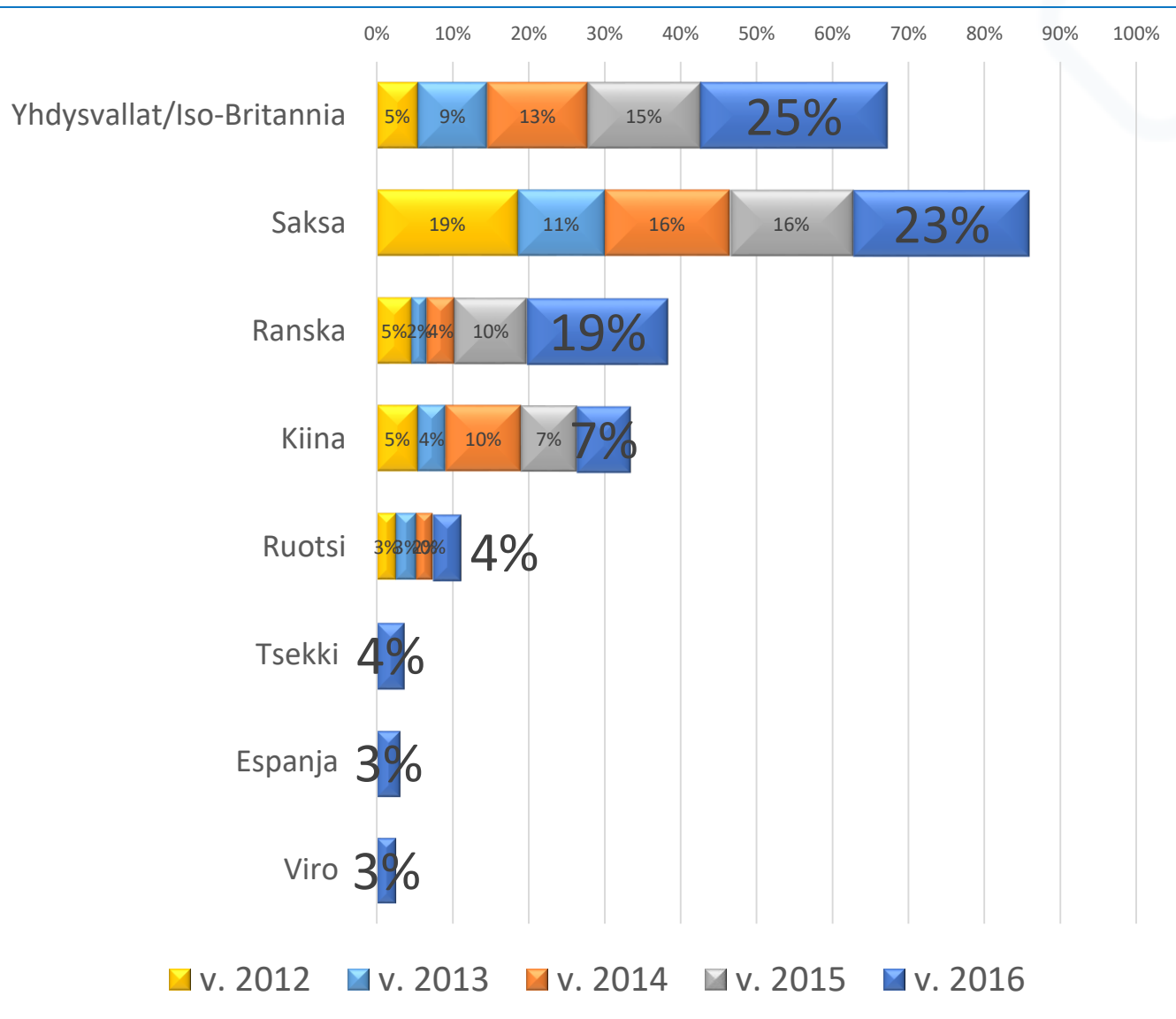
- ❑ Kustannusoikeuksien myynnissä näkyy Frankfurtin teemamaastatuksen saaminen vuonna 2014 sekä sen merkitys ennen teemavuotta ja sen jälkeen.
- ❑ Kiinnostus ja innostus suomalaista kirjallisuutta kohtaan on lähtenyt selvästi nousuun teemamaavuotta lähestyttäessä. Tuolloin suomalaisen kirjallisuuden hyväksi tehdyt vientiponnistelut teemamaavuotta ajatellen ovat onnistuneet ja kustannusoikeuksia on myyty kiihtyvään tahtiin.
- ❑ Teemamaastatuksen mukana tuoma suuri kiinnostus on siten saavuttanut huippunsa vuonna 2014, minkä jälkeen kiinnostus on väijäämättä hetkellisesti hiipunut. Vuonna 2016 myytyjen sopimusten selvästi noussut lukumäärä saattaa olla merkki uudesta kasvu-urasta sekä kustannusoikeuksien **myyntimäärän pysyvästä noususta uudelle ja korkeammalle tasolle.**

Vientitulojen jakautuminen eri kirjallisuuslajien perusteella

- Vientitulojen jakautumisessa eri kirjallisuuslajien perusteella on ollut jonkin verran vaihtelua.
- Vuosina 2011 ja 2012 kaunokirjallisuuden osuus on ollut noin puolet, kun lasten- ja nuortenkirjallisuuden osuus on ollut noin 35 %.
- Vuosina 2013 ja 2014 lasten- ja nuortenkirjallisuuden osuus on taas ollut selvästi korkeampi ja kaunokirjallisuuden osuus laskenut selvästi.
- Vuonna 2015 tietokirjallisuuden osuus on huomattavasti noussut ja vuonna 2016 palannut jälleen aiemmalle noin 10 % tasolle.
- Suomalaisen kirjallisuusviennin ollessa vielä suhteellisen pienellä tasolla voi vuosittaisissa vientimäärissä näkyä suuria prosentuaalisia vaihteluja varsinkin kun lukuja aletaan pilkkoa pienempiin osiin, kuten kirjallisuuslajeihin. Tällöin yksittäiset menestykset voivat vaikuttaa lukuihin merkittävästikin.

Merkittävimmät vientimaat

- ❑ Englantia puhuvien maiden merkitys suomalaisen kirjallisuusviennin kohteena on jatkanut kasvamistaan ja on jo tavoittanut Saksan, jonka osuus on myös kasvanut edellisestä vuodesta.
- ❑ Myös Ranskan merkittävyys vientimaana on selvästi noussut, ja Kiinakin on pysynyt merkittävänä vientimaana.
- ❑ Viereisessä taulukossa listatut maat ja alueet eivät kuitenkaan kata kaikkia vientimaita, joten kirjallisuutta viedään pienempiä määriä moneen muuhunkin maahan.